

Biblioteka Fraktali

Aleš Debeljak

KRIJUMČARI

preveo sa slovenskog

Edo Fičor

Fraktura

Prvi put objavljeno pod naslovom *Tihotapci*, Mladinska knjiga, Ljubljana, 2009.

© Aleš Debeljak, 2009.

© za hrvatsko izdanje Fraktura, 2011.

© za prijevod S. Fischer po nalogu programa TRADUKI

Sva prava pridržana. Ni jedan dio ove knjige ne smije se reproducirati u bilo kojem obliku bez prethodnog dopuštenja nakladnika.

ISBN 978-953-266-312-9

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 775200

tu, za tebe, tamo

TU

Kod kuće

Tesarska ulica, Ljubljana

Prilika ne manjka: samo uđem kroz zadnja vrata,
na vrt u predgrađu, još uvijek natkriven. Božur
mi znalački kima. Opet si tu, opet dugo ćeš zuriti
u mene i mrštiti čelo kao zatišje pred buru, koja ne dolazi,

umišljati da si nekoć bio staklar. Slijedio si široku rijeku
koja izbrazdala je zrak radionice i provrela kroz dugačku slavinu,
i bio si žar i hlad i lišće na površini lokve, vrijeme za glazbu
na bolnom mjestu, mnogo Mingusa. Prilika ne manjka:

samo uđem kroz zadnja vrata, primami me plicak dana,
da se predam, mokač poput psa lugalice, s mene teče
kao onda kad sam kvasac zaboravio izvući iz mirisa kruha
te smo čitavo popodne omamljeni hodali iz jedne u drugu

sobu, zidari oznojeni pred gležnjevima mlade redovnice, netko,
imena se ovog časa ne sjećam, je nosio crvenu čarapu.
Znalački kimam, dobro je glavu oprati i osušiti
se na hladnom zraku, dobro je znati tko plaća račune.

Jučer kuća, danas ništa

Prule, Ljubljana

Pokraj kuće s jednim prozorom prolazim, u sporom ritmu bez sinkopa. Hodam, hodam, zastanem. S glomaznog prozorskog stakla pozva me i zadrži: tamna sjena, kao kapa široka. U davnoj poljskoj priči čitao sam o njoj.

Oklijevam, ližem nokte, važem mogućnosti: dobar cilj, ako ne za kamen što ga zavitlah, onda za moje slijetanje. Bit će prisilno, već vidim, s time se rado pomirujem. Važno je da dođem unutra i padobran složim, otpuhnem mrvice

i zapalim vatru svojom kosom. Osobna žrtva i zajednička sigurnost. Zaista peče, ali nemam ništa protiv, ne smeta mi ništa od toga. Peklo je tada u sobi, gotovo već salonu, gospođa srednjih godina koja je studirala sviranje

klavira u Londonu dijelila nam je zimzelene melodije, nepravilne glagole i pljuske što su dugo odzvanjale, i još zvone u glavi, odjekuju i kao dim nestanu kada pokraj kuće prolazim, u sporom ritmu bez sinkopa.

Knjižara

*Gallusovo nabrežje, Ljubljana
za Mojcu Šoštarke*

Blago barem tebi. Tu je zima. U tami, još jučer
budan, opet sam tu da prelistam naslove starih knjiga,
klimave nebudere, pisce mladosti i stvrdnuti med.
Vrata bez radnog vremena, manji pjesnik bez žene

sprijeda kod kartoteka sjedi, poznajem ga još iz godina
kada svi tulili smo jednoglasno i vjerno, sabrana djela
sada za šaku centa nude, a mi, opsjednuti, čitali smo sveti
Kapital. No, dobro: ne baš svi. Jedni smo stvarno išli

i u drugom smjeru, u pejzaže magle i sitni kriminal,
lažna rodoslovlja i hlače koje se dolje šire, kao što
se šire gomile hodočasnika i duše muškaraca s brkovima,
na carini, kad smo pokazali crveni pasoš. Blago tebi,

dijete socijalizma, zemlja koje nema. Nedostaješ mi. Hvala
jednako. Nije dobro, zašto to misliš? Tu je zima. Imam
problema s jetrom i tjelovježbom, kreveljim se pred staklom,
glumim ludu, ali ono što važi znala si i znaš samo ti.

Boćalište

Grubarjev kanal, Ljubljana

Evo mene na terenu starom, opet je moj dlan u tvojoj
ruci, stubama se uspinjemo, dugim kao ljeto, blijedo
od parova mnogih i obitelji na toploj strani klasja.
Još uvijek hodamo, premda sada stojim sam, točno tu

gdje si mi dala dobru lekciju strasti i grudu rastopila
na dnu želuca, točno tu gdje slavilo se sportske mišiće
i klupske boje. Evo mene opet kraj vode, na stubama,
mladost u zašivenom džepu vremena, i mlijeko

razliveno u televizijskoj reklami, sočne grudi Marjete
Gregorač, djevojka iz siromašne ulice s darom za duge
uzdahe i kratku karijeru, evo mene na terenu starom, to sam
što htjedoh biti, ne više pješak na stazi i još ne klupa u parku,

između milosti jedine šetnje i sjemena prve
spoznaje, ne okreći se, sine, gledaj strogo i naprijed,
kao što gledaju patuljaste trave i začuđeni boćari,
bijela gruda kotura se na drugu stranu: kuda ide, reci!

Elegantni luk

Trnovo, Ljubljana

Novi most je poput novih gospodara: prostor im znači sve, a vrijeme upola manje, možda nekom drugom prilikom. Ne poričem, most zaista ima čvrst trbuh i široke bokove, među njima se igrao nogomet, noćni susret

ekipa pod reflektorima, premda sumnjam da su ikada vidjeli ono što ja vidim. To nisu driblanja u završnici, nisu bravure golmana niti skupljači zalutalih lopti, nego to mlinar u raskoraku stoji iznad kotača od drveta, zasukanih

nogavica i stisnutih usnica, među obalama zacrtava prečicu, treba podesiti žuti mlaz i novo ubrzanje dati sili, rekord oboriti u kvartu i biti arhitekt privremene pobjede, iskreno ljubiti: teška zadaća, možda lijep oblik.

Šteta za svjetlost što se rijetko, odveć rijetko pokaže kroz maglicu iznad površine, vremena je malo, prostor ne dam, obavezno trebam elegantni luk. Bio sam tamo: želiš li, nazovi to mjestom privatnog sjećanja, želiš li kraj puta.

Botanički vrt

*Ižanska cesta, Ljubljana
za Simonu Škrabec*

Vrijeme prolazi sporije. Kad je zrak hladan
očekujem više netočnosti. Raduju me
biljke i plastovi sijena izrasli na plažama
ispod nebodera. Na zapadnom frontu je nemirno.

I poslije: naliti vruću kavu i istom rukom
prinijeti keramiku ustima, to je velik dar.
Pohvaliti dostignuća vrtlara i papige razbarušiti
što kriješte u parkovima Barcelone, odrastati u jeziku

strobe majke i odsutnoga muža, pisati molbe,
žetvene pjesme mrmoriti, granu žalosne vrbe grickati,
za nesanih noći nadati se odgovoru s važnog
mjestu. Stići će kao nečujni zvižduk i dugi vlak

s vagonom za snove. Još kasnije, kad je zrak topao,
očekujem nezaustavljivi rast i cvat magnetnih
očiju, crno-crveni sok jorgovana i žive stvari.
Čast, komu čast: preostaje mi samo tiho čitanje.

Pod kestenima

*Ušće Gradašćice u Ljubljanicu
za Davida Albaharija*

Pođi sa mnom van, pod kestene, opet se osipaju,
prijatelju iz mladosti, što prijatelju, pjesnički heroju,
koji šutnjom si me učio kako je dolično govoriti.
Od stola ustane, sitan i mršav poput hrta, i slijedi me,

prvi put nije obratno, bez vidljivog napora i točno,
jasno i jednostavno kao proza koju piše. Tu je ušće,
odmah iza prvog ugla, tu glavna rijeka krotko pije
iz pritoka što ne širi svoje korito, stisnuto između salate,

barova za ranu kavu, golubova i nostalgije za dalekim
Dunavom. I nema ni tvrđave ni parka koji čuva granicu
u bivšem gradu, jučer, prekjučer neumoljivo tu,
a sad već gotovo nestalu, poput plavičastog stupića

nad zgarištima iz zemlje što se diže iz zajedničke cigarete.
Dodajemo je jedan drugome u krugu, ako je to krug, polarna
mećava nove domovine, stjenjak i sive kasarne, šumno
lišće i prisilno buđenje: nema me, nikad me nije bilo.

Turski restoran

Yıldız Han, Karlovška cesta, Ljubljana

Pod dremljivom nadstrešnicom, između zdepasta
dvorca i prometne ceste sjedi pipničar, velik od
svjetla. Podvučenih nogu i nisko blizu tla s raširenim
naručjem mami: k meni, k meni, ima dovoljno oraha

i meda. Dođem i pomiješam se među ljude. Svatko
tu ima ljubav, samo ja sam tu bez svog para.
Je li onda čudno što se osvrćem uokolo? Iz tuđe
čaše srčem, iz zajedničke pipe pijem. Najprije

polako, a zatim do dna. Rado bih s nekim razgovarao,
ali navika je prejaka: uzmem knjigu u ruke i neko vrijeme
čitam mrtve muškarce, sebi u bradu. Htio bih suzdržati
očajanje, ne djeluje baš dobro. Pogled moram još jače

izoštriti, da bih znao slegnuti ljubaznim ramenima
kad se konobar očeše o me, glatko je obrijan i zakriva
si obraz. Izašao iz nedjeljne matineje. Sjedala,
tamno platno i prozirna duša: mnogo male drame.

PRAZNIH RUKU

Krijumčari

Djeca nijema zidaju gradove bez prozora i vrata,
rano ujutro, prije nego pijetao prvi put zapjeva.
Tko ima naočale briše ih, tko li trlja začuđene
oči, plijen je nesanice. A kad još samo svijeće

gore, vrijeme je za duga krijumčarska putovanja,
seobu na drugu stranu ogledala i meku, toplu
povjerljivost. Nježna ruka na trbuhu ne miruje,
možda je stvarno tako da zabranjen plod najbrže

sagnjije, ali nešto jedva podnošljivo živi
u načinu kako gradske ulice ipak dišu,
premda kuće svaku večer promijene boju
i oblik: cigle tonu u zajedničkom sjećanju.

Rano ujutro, prije nego što je iz igre ispaio
zadnji student prava, ostali smo sami,
regnuti neupotrebljive vojske: prenosimo
kamene od palača do tamo gdje bijaše trava.

Raznosač novina

Provukao sam se kroz pukotinu južne svjetlosti,
neki su je vidjeli polumraku, krenuo pješice do grada,
dobro ga poznajem. Imao sam teške džepove a nalijetao
je mokar snijeg: čekali su me svežnjevi novina.

Hitna zadaća: tko ljubi, riskira mnogo oblika
začuđenja. Lišće šumori, vatra guta naslovnice
i popularne komentare u gornjem lijevom
kutu. Vrvi vijestima o svađama između četiri

zida i stropa, između neba i molećivih
pogleda. Slijevaju se u reportaže o gladi i
crnu kroniku, osmrtnice za kurire fantazije
i poglavlja o jeziku divljeg cvijeća, možda

lavanda, tulipani sigurno ne. Bos hodam u tuđoj
zimi, ništa ne pomaže dovoljno dobro, čitatelje
zloupotrebljavam mnoge i tiskarske greške,
zadnje vijesti mijenjam za pločaste stijene Paga.

